

maar òf als tegenwoordig, òf als toekomstig, òf in verband met een historische gebeurtenis (den uittocht van de kinderen Israels uit Egypte). Juist dit nu is met de babylonische scheppingssage in onverzoenlijken strijd, want Tiamat wordt daar vóór de schepping door Marduk gedood, in twee stukken gesneden en daaruit hemel en aarde geformeerd. Een strijd met Tiamat, die *nog voortduren zou, of in de toekomst zou plaats vinden*, is op babylonisch standpunt ongerijmd en onmogelijk. Hiermede is feitelijk het heele betoog van Gunkel reeds weerlegd. Wat de teksten zelf aangaat, waarop Gunkel zich beroept, zoo zij opgemerkt: 1e dat het eenvoudig dwaasheid is, elke personificatie van de zee als een vijandige macht, die door God getemd wordt, als ontleend aan Babel's epos voor te stellen; bij *alle* volkeren, die bij de zee wonen, is de zee de groote vernielende natuurmacht en *de dichters van al deze volkeren hebben dezelfde beeldspraak gebruikt die in de Schrift voorkomt*; dit geldt van Ps. 18:16—18, Ps. 29:3, 10, Ps. 33:7, Ps. 65:8, Ps. 46:4, Ps. 93:4, Ps. 96:11, Ps. 97:7; Jes. 17:12—14 (waar de zee beeld is van de volkeren) Jer. 5:22, 31:35, Nahum 1:4; 2e dat evenzeer voor de ontleeningshypothese der scheppingsmythe geen de minste bewijskracht hebben al die plaatsen, waar uit het verband duidelijk blijkt, dat niet over de *schepping*, maar over den *uittocht van de kinderen Israels uit Egypte* gehandeld wordt; zoo met name Ps. 77:17 cf. vs. 16 en Ps. 106:9; Jesaja 51:9 cf. vs. 10: „opdat de verlost en daardoor gingen”; Habakuk 3:8 cf. vs. 9; terwijl ook Ps. 74:12—14 wel moeilijk anders dan van den doortocht door de roode zee kan verklaard worden, evenals vs. 15. „gij hebt de sterke rivieren uitgedroogd“ op den doortocht door de Jordaan slaat: 3e dat evenzeer die teksten, waar het woord *Rahab* een bijnaam is van Egypte (Ps. 87:4, Jes. 30:7); of sprake is van bepaalde levende dieren zooals de Behémoth Job. 40:15; den Leviathan Job. 40:24, Ps. 104:25; den zeedraak Ps. 74:13, Job 7:12 met de Tiamat-sage niets uitstaande hebben; terwijl eindelijk ook de profetie Jes. 27:1, nog daargelaten de vraag of de Leviathan hier symbool van een politieke macht is, reeds daarom geen bewijs oplevert, omdat uitdrukkelijk gezegd wordt, dat God *in de toekomst* den Leviathan dooden zal. Zoo blijven alleen over die teksten, waar in poëtischen vorm inderdaad over de schepping gehandeld wordt, zooals Ps. 104:6—9; Spr. 8:22 en vv. Job 38:4 en vv. Ook hier echter is van een eeuwig bestaan hebbenden chaos of van een strijd Gods met dezen chaos geen sprake; veeleer wordt in vrije reproductie ons hetzelfde beeld voorgesteld, dat Gen. 1 ons biedt. Het woord *tehóm*, dat hier trouwens maar éénmaal wordt gevonden (Ps. 104:6), blijkt uit het parallelisme juist geen levend wezen zooals de Tiamat te zijn, maar gelijk te staan met *de wateren*. Dit kort overzicht moge volstaan om te toonen, dat de aangevoerde teksten òf juist het tegendeel bewijzen van wat Gunkel wil, òf met de schepping in geen het minste verband staan. Wel blijkt uit Jes. 51:9, Job 26:12, Ps. 89:10, 11 (wellicht ook uit Job 9:13 en Ps. 40:5), dat in de poëtische literatuur Rahab niet alleen de aanduiding is van Egypte, maar ook